

Lördag 10 maj 2025 kl. 18.00

Franskt, tjeckiskt och danskt med flöjt, stråk och piano

Gabriel Pierné (1863–1937)

Sonata da camera för flöjt, cello och piano opus 48 (1926-27; ca 15 min)

- I. Prélude
- II. Sarabande
- III. Finale

Joseph Haydn (1732–1809)

**Pianotrio nr 39 G-dur för violin, cello och piano opus 82:2 Hob XV:25
(1795; ca 14 min)**

- I. Andante
- II. Poco adagio, cantabile
- III. Rondo all'Ongarese: Presto

Bohuslav Martinů (1890–1959)

Sonata för flöjt, violin och piano H254 (1936; ca 17 min)

- I. Allegro poco moderato
- II. Adagio
- III. Allegretto
- IV. Moderato

KVAH-Kammarmusikens vänner i Allhelgonakyrkan i Stockholm

<https://kammarmusikens-vanner.se/> Mejl: info@kammarmusikens-vanner.se

PAUS, 30 min – med möjlighet att köpa kaffe eller te och något gott

Ernst von Dohnányi (1877–1960)

Passacaglia för flöjt opus 48:2 (1959; ca 10 min)

Otto Mortensen (1907–1986)

Quatuor concertant för flöjt, violin, cello och piano (1944; ca 20 min)

I. Allegro moderato

II. Largo

III. Allegro moderato

***Laura Michelin – flöjt, Henrik Naimark Meyers – violin,
Antonio Roland – cello och Bengt Forsberg – piano.***

Musik med ursprung i olika delar av Europa

Text Jan Silverudd

Gabriel Pierné (1863–1937) föddes i franska Metz, som tredje av fyra barn in i en musikerfamilj med mamma Marie som pianolärare och pappa Jean-Baptiste sånglärare. Sedan Frankrike förlorat Metz till Tyskland 1871 gick flytten till Paris där Gabriel så småningom började på Pariskonservatoriet. Han studerade bland annat för César Franck och Jules Massenet. 1882 fick han högsta betyg i orgelspel och vann med sin kantat Edith det fina Rompriset (där det ingick ett helt års vistelse i Italien). Han träffade under studietiden också Claude Debussy, som blev en vän för livet. 1890 efterträdde han sin lärare Franck på orgelstolen i Sainte-Clotilde-basilikan i Paris (och efterträddes 1898 av Charles Tournemire). Han hade nu råd att gifta sig med sin Louise. Pierné var också en framstående dirigent vid Colonne-konserterna från 1903 och var chefsdirigent där 1910-1933. Det var Pierné som 1910 på Ballets Russes ledde uruppförandet av Stravinskis Eldfågel. Av all hans musik hör man i dag, någon gång, hans Tennsoldaternas marsch, men där finns mycket att upptäcka som hans pianokonsert i c-moll eller den fina kammarmusiken som exempelvis hans cellosonat fismoll (fint inspelad på skivmärket Hyperion, med Mats Lidström och inte helt obekante Bengt Forsberg). I dag får vi höra hans Sonata da camera i C-dur för flöjt, cello och piano, skriven cirka 1926-1927. Den beställdes av den amerikanska kammarmusikmecenaten Elizabeth Sprague Coolidge och är tillägnad den för tidigt bortgångne franske flöjtisten Louis Fleury. Sarabanden är skriven över namnet Louis Fleury och verket avslutas med en gigue.

Joseph Haydn (1732–1809) är kanske så känd att vi ibland glömmer bort honom och musiken bortom symfonierna och stråkkvartetterna. När hörde du senast en pianosonat av honom? Eller en opera? I dag får vi ta del av hans kanske mest kända pianotrio, nr 39 i G-dur av ett bevarat 40-tal. Den kallades förut, på grund av sin final, för zigenartrion. Men finalen inrymmer också ungersk verbunkos, en rekryteringsdans. På 1790-talet blev Haydn fri från sin mångåriga tjänstgöring för furstarna Esterházy, sedan gamle Nikolaus I avlidit en kort tid efter sin älskade hustru Maria Elisabeth. 1794 for Haydn för andra gången till London och såg till att han fick bo nära änkan Rebecca Schroeter, som var en stor beundrare. Haydn sparade avskrifter av hennes brev och erkände att han trots att han var 60 år nog skulle ha gift sig med henne om han hade varit singel. 1795, under sina sista veckor i London, tillkom så tre pianotrior som alla tillägnades henne. Dåtidens pianotrior kallades ofta för ”sonater för pianoforte med ackompanjemang av violin och cello”, alltså med pianot i centrum i salongen. Haydn hade stegvis givit violinen mer utrymme och frihet i sina trior medan cellon ofta fick dubblera basstämman i pianot, som ett arv från barockens generalbas. Efter första satsens tema med variationer och ett sångbart adagio avslutar en Haydn på bästa humör med ett dansinspirerat rondo.

1936 var tjecken **Bohuslav Martinů** (1890–1959) ännu kvar i Paris. Där skrev han sin Sonata för flöjt, violin och piano för Moysetrion: flöjtisten Marcel Moyse med sin son Louis på piano och med violinisten Blanche Honegger, vilka uruppförde den samma år. Marcel Moyse hade gått för gamle Paul Taffanel på Pariskonservatoriet och undervisade sedan själv i Kanada på Montréal's musikkonservatorium med flöjtelever som William Bennett och James Galway. Så visst får flöjten glänsa i detta verk men jag tror ni snabbt förstår att Martinů räknade med hela Moysetrions virtuositet. Verket inrymmer två starka element i Martinůs musik: tjeckisk folkmusik och jazzinfluenser. Lyssna särskilt på hur tonsättaren är alldeles full av idéer i tredje satsens Allegretto med fri och diverterande musik full av virtuosa insatser i snabbt tempo. Moysetrion spelade in verket två år senare, 1938, och det blev det första inspelade verket av Martinů.

Ungraren **Ernst von Dohnányi** (1877–1960) skrev 1959 som sitt sista fullbordade verk Två stycken för flöjt, varav det ena för soloflöjt, kvällens Passacaglia. Han var mycket produktiv sina sista år, trots jobbet som musiklärare vid Floridas musikuniversitet i Tallahassee, och där finns bland annat en oavslutad flöjtkvartett i samlingarna. Sedan han och hustrun 1949 flyttat till USA blev de goda vänner med Bakers i Athens, Ohio. Dottern i familjen, flöjtisten Ellie, fick verket sig tillägnat efter att ha beklagat att inte Brahms skrev något för flöjt. En passacaglia är normalt polyfon, det vill säga har flera stämmor där basstämman upprepas stycket igenom. Men här väljer alltså Dohnányi en ensam flöjt. Ellie upptäckte också att den romantiske tonsättaren skrivit ett stycke där ingen ton upprepas i temat innan alla tolv toner använts, alltså som atonal musik. Låter det tekniskt? Nej, det låter inte tekniskt! Dohnányi har i stället roat sig med alla dessa utmaningar och man tänker snart inte på att den spännande musiken kommer från en ensam flöjt.

Otto Mortensen (1907–1986) föddes i Köpenhamn i vårt sydliga grannland. Han utbildade sig på det Danska Kungliga Musikkonservatoriet bland annat för den kontrapunktiskt

bevandrade Knud Jeppesen. Han debuterade som pianist 1930 och arbetade sedan som många år som repetitör på Det Kongelige Teater men verkade också som dirigent, hemmavid och i Paris. Han var en av dem som drev på i Danmark för ”folkemusikskoler” och han var med och skapade bruksmusik, inte minst en blockflöjtskola, som bidrog till blockflöjtens renässans i Danmark. Från 50-talet ägnade han sig alltmer åt musikvetenskap. Mortensen är i Danmark mest ihågkommen för sina sånger som med Carl Nielsens räknas bland de finaste i den tradition som kallas ”Den danske sang”. Lyssna gärna på hans rara Septembers himmel er så blå. 2006 upptogs den som en av två av hans sånger i Danmarks kulturkanon. Men han skrev också neoklassicistisk musik för orkester och kammarmusikensembler, gärna inspirerad av sin lärare Darius Milhaud som han studerade för 1939. Hans mest kända verk där är nog blåskvintetten från samma år, 1944, som den kvartett vi hör i dag – Quatuor concertant för den ovanliga besättningen flöjt, violin, cello och piano. Den är både stort upplagd, ja, nästan symfoniskt, och har fransk esprit. Vår konstnärlige ledare Bengt Forsberg var med och spelade in verket (och en rad andra danska verk med flöjt i högsätet) förra året för dB Productions: Vi får hålla utkik!

Jan Silverudd

2025-05-05